

18. møde.

Torsdag den 6. november kl. 13.

Anden næstformand (*Hanne Budtz*): I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v.

Medlem af folketinget Kjær Rasmussen har meddelt mig, at han ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren:

„Vil regeringen oplyse, hvilke retningslinjer der ligger til grund for den tiltagende brug af politistatsmetoder, som de f. eks. har givet sig udtryk i

- 1) gentagne ransagninger uden dommerkendelse og hindring af advokatbistand,
- 2) retsmøder for lukkede døre, som forhindrer en objektiv pressedækning, samtidig med at politiet udspreder sin version,
- 3) beslaglæggelse af flere tidsskrifter,
- 4) militær infiltration på universitetsområdet og manglende vilje til efterforskning af højtstående embedsmænds ansvar for dette,
- 5) beskyttelse af en vicepolitiinspektør, der afgiver falsk forklaring i retten?“

Medlem af folketinget Albertsen har meddelt mig, at han ønsker til udenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Overvejer ministeren, om man fra dansk side kan foretage sig noget for at hjælpe de jødiske mindretal, som i en række lande føler sig stærkt truet?“

Medlem af folketinget Mads Eg Damgaard har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren optage kontakt med sin kollega syd for grænsen om en mere effektiv bekæmpelse af hundegalskab i Sydslesvig, og vil ministeren overveje at lade alle ræve i et større område af Jylland aflive?“

Medlem af folketinget Sigsgaard har meddelt mig, at han ønsker til boligministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren sørge for, at den formelle beskyttelse af lejerne mod moderniseringspekulation i lov om midlertidig regulering af boligforholdene § 13, stk. 4, nu gøres reel ved, at ejerne får pligt til i moderniseringsansøgninger at oplyse ejendommens anskaffelsesdato, og ved, at husleje- og moderniseringsnævn får pligt til i sager, hvor § 13, stk. 4, kan bruges, at oplyse lejerne herom?“

Disse spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til justitsministeren, for at han kan fremsætte det lige anmeldte lovforslag.

Justitsministeren (*Thestrup*): Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v.* Forslaget er, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, udarbejdet på grundlag af flertallets indstilling i den betænkning om adgang til svangerskabsafbrydelse, som justitsministeriets svangerskabsudvalg afgav i foråret.

Jeg har på det foreliggende grundlag ikke fundet det forsvarligt for tiden at stille forslag om at gennemføre en fri adgang til svangerskabsafbrydelse. Som jeg fremhævede under tingets behandling i foråret af det forslag om fri adgang til svangerskabsafbrydelse, der var fremsat af medlemmer af socialistisk folkeparti, og som nu er genfremsat, er der netop i disse år en betydelig udvikling i gang i arbejdet med at udbrede kendskabet til og fremme anvendelsen af antikonceptionelle midler, ligesom der arbejdes ihærdigt med at finde frem til midler, der er endnu sikrere og lettere at anvende end dem, vi kender i dag. Det er min opfattelse, at det, som også fremhævet af udvalgets flertal, ville være uheldigt netop i en sådan periode at gøre adgangen til svangerskabsafbrydelse helt fri. Jeg finder heller ikke, at de betragtninger, der er anført af udvalgets mindretal og her i folketinget af andre fortalere for indførelse af fri adgang til svangerskabsafbrydelse, kan opveje de øvrige betænke-

[Justitsministeren.]

lighed ved nu at gennemføre en sådan ordning, som er fremhævet af udvalgets flertal. På den anden side må det erkendes, at de gældende regler har medført, at ansøgninger om svangerskabsafbrydelse har måttet afslås i videre omfang, end det kan forekomme rimeligt.

Jeg kan derfor tiltræde udvalgsflertallets forslag om, at der åbnes mulighed for at tillade afbrydelse af svangerskab efter en såkaldt social indikation, nærmere bestemt i tilfælde, hvor gennemførelse af svangerskabet eller omsorgen for barnet må antages at ville medføre en så alvorlig belastning af kvinden, som ikke kan afværges på anden måde, at det af hensyn til kvinden, til opretholdelse af hjemmet eller omsorgen for familiens øvrige børn må anses for påkrævet, at svangerskabet afbrydes. Jeg er også enig i, at der bør åbnes særlig mulighed for at tillade svangerskabsafbrydelse for unge kvinder, når kvinden på grund af ung alder eller umodenhed ikke for tiden formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde.

Udvalgsflertallet foreslår endvidere, at en kvinde efter begæring skal kunne få foretaget svangerskabsafbrydelse uden særlig tilladelse og således også uden undersøgelse af, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse efter de specielle indikationer herfor er opfyldt, såfremt den gravide kvinde er over 38 år eller tidligere har født 4 børn, som er under 18 år og opholder sig i hjemmet. Det fremhæves i udvalgets betænkning, at tilladelsesprocenten for disse grupper af kvinder allerede efter de gældende regler er 92, og at forslaget derfor er udtryk for en administrativ forenkling.

Jeg har fundet det rigtigst at medtage disse bestemmelser i det foreliggende lovforslag, selv om jeg naturligvis ikke er blind for, at fastlæggelsen af sådanne absolute grænser, som det også blev fremhævet fra flere sider, da vi i foråret drøftede betænkningen, her som i andre tilfælde kan give anledning til kritik. Man må imidlertid holde sig for øje, at hovedformålet med de nævnte bestemmelser alene er at lette lovens administration ved at udskille typetilfælde, hvor tilladelseshyppigheden allerede efter den gældende lov nærmer sig 100 pct., og for disses vedkommende ophæve kravet om

forudgående samrådstilladelse. Beskrivelsen af disse typetilfælde i lovteksten må naturligvis bygge på forholdsvis simple kriterier, der ikke forudsætter en skønsmæssig vurdering. Ønsker man at gennemføre en sådan lettelse af lovens administration, tvinges man derfor til at acceptere en vis forskelsbehandling af tilfælde, der må karakteriseres som ensartede i den forstand, at de ville være resulteret i ensartede afgørelser efter de specielle indikationer. Jeg vil imidlertid gerne understrege, at denne forskelsbehandling efter den foreslåede udvidelse af indikationerne for tilladelse til svangerskabsafbrydelse først og fremmest bliver en forskelsbehandling i henseende til proceduren, som kun i ringe grad kan antages at ville blive modsvaret af en forskel med hensyn til det, der trods alt er det væsentlige, nemlig afgørelsen af om kvinden kan få sit svangerskab afbrudt. Men disse spørgsmål er jeg naturligvis parat til at drøfte nærmere under udvalgsbehandlingen.

Hovedspørgsmålet i forbindelse med en revision af den gældende svangerskabslov er jo, hvor langt man skal gå i retning af en liberalisering af adgangen til at få foretaget svangerskabsafbrydelse. Der er dog også et yderligere forhold af en vis principiel betydning, som jeg gerne vil pege på her, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt man bør indføre adgang for kvinden til at påklage et samråds afslag på en ansøgning om tilladelse til svangerskabsafbrydelse til en overordnet administrativ myndighed.

Dette spørgsmål er, som argumentationen i udvalgets betænkning viser, meget vanskeligt, og der har da heller ikke kunnet opnås enighed derom i udvalget, som på dette punkt har delt sig i et flertal på 6 medlemmer, der ikke mener, at der bør indføres en sådan klageordning, og et mindretal på 3 medlemmer, der indtager det modsatte standpunkt. Efter min opfattelse må der gives udvalgets mindretal medhold i, at almindelige retssikkerhedssynspunkter, herunder navnlig hensynet til at sikre en ensartet administration af loven ved de enkelte samråd, synes at opveje de ulemper, der, som påpeget af udvalgets flertal, kan være forbundet med gennemførelsen af en klageordning. Der er derfor i lovforslaget medtaget en bestemmelse om oprettelse af et centralt ankenævn, der

[Justitsministeren.]

foruden at fungere som klageinstans i forhold til de lokale samråd skal have til opgave at føre tilsyn med disse.

Jeg kan også nævne, at det overensstemmende med udvalgets indstilling foreslås, at den almindelige frist for indgrebets foretagelse sættes ved udløbet af den 12. svangerskabsuge i stedet for som hidtil ved den 16. svangerskabsuge, og at strafansvaret for illegal svangerskabsafbrydelse ophæves for kvindens vedkommende.

Jeg må tage et vist forbehold over for bestemmelsen i forslaget § 9 om tilskud fra det offentlige til svangerskabsoplysning. Denne bestemmelse svarer med en redaktionel ændring til § 10 i den gældende svangerskabslov. Forholdet er imidlertid det, at seksualoplysningsudvalget for kort tid siden afgav sin 2. betænkning, „Sexualundervisning uden for folkeskolen og individuel vejledning m. v.“, og i denne betænkning stilles der forslag om ændring af svangerskabslovens § 10. Jeg henviser til den pågældende betænkning, side 50-53. Hertil kommer, at den gældende bestemmelse måske ikke er helt i overensstemmelse med de synspunkter, man i dag anlægger på spørgsmålet om opgavefordelingen mellem stat og kommune. Det har ikke været muligt i forbindelse med udarbejdelsen af det foreliggende lovforslag at tage stilling til disse problemer, så jeg må forbeholde mig at vende tilbage til disse spørgsmål under udvalgsbehandlingen.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale det til det høje folkets velvillige behandling.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. [af Morten Lange m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 31) findes i tillæg A. sp. 699, fremsættelsen i tidenden sp. 450).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg har allerede i forbindelse med fremsættelsen af regeringens forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v. redegjort for mit syn på disse vanskelige spørgsmål og skal derfor i denne omgang indskrænke mig til at henvise hertil.

Jeg vil dog gerne tilføje, at jeg beklager, at det ikke har været muligt at fremsætte regeringens lovforslag for folketinget på et tidligere tidspunkt, men jeg må indrømme, at jeg på den anden side ville have fundet det rimeligt, om forslagsstillerne havde udvist lidt mere tålmodighed, således at de to lovforslag havde kunnet undergives første behandling her i tinget under ét.

Falk Hansen: For fjerde gang inden for godt 3 år har medlemmer af socialistisk folkeparti fremsat forslag til lov om ændring af lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.

Der kan vel næppe herske dybere uenighed om, at den gældende lov på dette område, lov nr. 177 af 23. juni 1956, på en række afgørende punkter i høj grad trænger til at blive bragt i trit med den almindelige udvikling, som ikke mindst i de sidste år har fundet sted også på dette område. At meget har ændret sig med hensyn til, hvorledes man bedømmer tanken om at give udvidede muligheder for afbrydelse af svangerskab, viser de debatter, der har fundet sted her i folketinget i det sidste par år, hvor man ganske tydeligt fornemmer den afdramatisering af debatten, som er sket, siden den nugældende lov var til behandling i 1956, en afdramatisering, jeg meget håber det vil være muligt at fastholde både under debatten i dag og under den, der følger, når det af justitsministeren nys fremsatte lovforslag kommer til behandling.

Det er mit indtryk, at der i vide kredse af befolkningen, selvfølgelig ikke mindst blandt de yngre, er en stadig stigende forståelse for og ønske om en meget stærk liberalisering af lovgivningen på dette område. Her er et problem af så dybt menneskelig karakter, at det virkelig må kræve det enkelte medlems helt personlige stillingtagen og overvejelser ganske på tværs af, hvad der ellers her i salen kan skille os,